

Odluke dubrovačkih vijeća 1395–1397. *Reformationes consiliorum civitatis Ragusii 1395–1397* (priredila Nella Lonza). Zagreb–Dubrovnik: HAZU Zavod za povijesne znanosti u Dubrovniku, 2011. 450 strani (Pos. izdanje: Monumenta historica Ragisuna, knj. 10).

Zapiski sklepov dubrovniških svetov (Veliki svet, Mali svet, Svet naprošenih) spadajo med najpomembnejše vire dubrovniške zgodovine. Uvrščeni so v 2. serijo imenovano *Reformationes* Državnega arhiva v Dubrovniku. Prve knjige zapisnikov svetov so se ohranile od leta 1301 in segajo do propada Republike. Vmes so večji časovni presledki, ki so rezultat požarov in uničevanja arhivskega gradiva. Prvi zvezek zapisnikov je izdala JAZU leta 1879. V osemdesetih letih je izšlo pet knjig v znameniti zbirki Monumenta spectantia historia Slavorum Meridionalium (zvezek X, XIII, XXVII–XXIX). V omenjenih petih knjigah so objavljeni zapisniki do leta 1379. Ta akcija je zamrla do leta 1951, ko je Mihajlo Dinić v okviru SANU v seriji Zbornik za istoriju, jezik i književnost srbskog naroda, nadaljeval z izdajanjem zapisnikov v dveh zvezkih (od 1380–1389). Ponovno je minilo skoraj pol stoletja, da je ta pomemben projekt prevzel Zavod za povijesne znanosti u Dubrovniku HAZU. Leta 2005 je izšel neobjavljeni del 28. zvezka in 29. zvezek *Reformationes*. Gradivo je za objavo pripravil takrat že pokojni arhivar Zdravko Šundrica, redigirala pa ga je Nella Lonza (glej. mojo oceno ZČ 60, 2006, str. 470–480).

Pred seboj imamo sadaj objavljeni 30. zvezek, ki časovno sega od začetka 1395 do avgusta 1397. Redaktorica podrobno pojasnjuje redaktorski postopek pri pripravi teksta za tisk. V uvodu nas seznanja z materialom na katerem je pisana knjiga (papir), jezikom (latinščina in eventualna odstopanja), in pisarji (trije kanclerji). Opozarja nas tudi na inicialke, v katerih so upodobljeni mali portreti, na kar pogosto naletimo v pravnih tekstih. (prikazano v knjigi v faksimilu).

Ker so od leta 1378 vodili zapisnike vsakega od svetov v poseben zvezek, v objavljeni knjigi zavzema prvi zvezek sklepe Malega sveta, od polovice drugega zvezka so sklepi Sveta naprošenih, dočim je tretji zvezek namenjen sklepom Velikega sveta. Sklepom svetov je avtorica dodala še popis uslužbencev, popis knezov, obiske uglednih osebnosti in zapisi kanclerjev o raznih dogodkih (potresi, slabo vreme ipd.).

Redaktorica nas seznanja tudi s poslovníkom svetov zato odloki niso stilizirani na isti način. Pri Malem svetu, ki se je ukvarjal z množico tekočih upravnih poslov je kancler navedel samo izglasovan sklep z navedbo števila pozitivnih

glasov. Drugače je bilo pri Velikem svetu in Svetu naprošenih. Tam sta morala biti zabeležena dva nasprotna predloga formulirana tako, da so svetniki o njih lahko glasovali za ali proti. Ob sprejetem predlogu je bilo zabeleženo koliko članov je glasovalo za predlog, nasprotni predlog pa je bil prečrtan. V nekaterih primerih so morali svetniki potrditi sklep z več kot polovico glasov, v posebnih primerih pa z dvotretjinsko večino. Sklepi, ki so imeli trajno veljavo z zakonodajno vsebino so bili vpisani v posebne zakonske zbirke, v tem obdobju v "Liber virdis" (Zelena knjigo). Uvodna avtoričina razpravljanja o objavljeni knjigi Reformationes so predstavljena še v angleške in italijanskem jeziku.

Vsebina sklepov 30. knjige predstavlja osnovno gradivo za zelo raznovrstna zgodovinska raziskovanja, vezana tako na politični razvoj, diplomatske odnose, prebivalstvo, izgradnjo mesta in vsakdanje življenje. V zapisnikih dubrovniških svetov izstopajo tiste pomembne politične teme, ki so usmerjale razvoj dubrovniške komune v tem obdobju. V prvi vrsti gre za odnose z Ogrsko pa tudi s Srbijo in Bosno. Ker je bil takrat zelo močan pritisk beguncev iz balkanske notranjosti proti Jadranu, je dubrovniška oblast posvečala temu vprašanju posebno pozornost. Med notranjimi težavami izstopajo ukrepi proti širjenju kuge, na gospodarskem področju pa postopki za uvedbo suknarstva. Veliko tega gradiva je upoštevano in citirano v mnogih znanstvenih in strokovnih delih, kljub temu pa je še precej gradiva, ki bi bilo vredno pozornosti.

Naj še opozorim, da na začetku vsakega kaclerjevega zapisa ni regesta, temveč kratka kanclerjeva oznaka predmeta sklepa na robu zapisa, kar raziskovalcu omogoča da hitro najde kar ga zanima. Knjigi je dodano 6 prilog.

Izdaja 30. knjige Reformationes predstavlja sodoben način izdajanja tovrstnih virov. S tem postajajo najstarejše ohranjene arhivske knjige Dubrovniškega arhive dostopne najširšemu krogu raziskovalcev dubrovniške preteklosti. Izdaja je opremljena s tremi kazali: osebnim, krajevnim in stvarnim.

Ignacij Voje